

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МВС УКРАЇНИ**

**Матеріали
VI міжвідомчого науково-практичного круглого столу
(Київ, 18 квітня 2024 року)**

**Київ
2024**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МВС УКРАЇНИ

Матеріали
VI міжвідомчого науково-практичного круглого столу
(Київ, 18 квітня 2024 року)

Київ
2024

УДК 159.9:351.741:355.5«364»

A437

Редакційна колегія:

Черней В. В., ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Гусарев С. Д., перший проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С. С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Мотлях О. І., завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Кудерміна О. І., завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор;

Андросюк В. Г., провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, професор;

Корольчук В. В., начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Галустьян О. А., старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 20 березня 2024 року (протокол № 3)

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та службову інформацію, несуть автори

Актуальні питання психологічного забезпечення діяльності Національної поліції та закладів вищої освіти МВС України [Текст] : матеріали VI міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 18 квіт. 2024 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. – 203 с.

УДК 159.9:351.741:355.5«364»

© Національна академія внутрішніх справ, 2024

Калачик Т. О., Макарова О. П. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ У БОЙОВИХ ДІЯХ В УКРАЇНІ.....	78
Кердивар В. В. РОЛЬ ПСИХОЛОГА У ПІДТРИМЦІ ТА ВІДНОВЛЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	82
Корж Є. М. ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ І СИСТЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	85
Костюк А. В., Процик Л. С. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛЬНОТ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	90
Краснокутський М. І. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ НАСЛІДКІВ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ	92
Кріцак І. В. ДУХОВНО-СУТНІСНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ СУЇЦИДАЛЬНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ КРИМІНОТЕОЛОГІЇ.....	96
Литвин В. В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	103
Мітченко К. В. ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ПСИХОЛОГІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	106
Мотлях О. І., Мотиль І. І. ПРОБЛЕМИ ПОВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ РОСІЄЮ ТЕРИТОРІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	109

України. *Наук. парк «Наука та безпека»*. Вінниця. ХНУВС. 2023. С. 242–244.

3. Зінченко Д. А. Психологічне здоров'я працівників в підрозділах безпеки і оборони України. *Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України*. МВС України. Харків: НА НГУ. 2023. С. 131–134.

4. Зінченко Д.А., Висоцький М.О. Вплив війни на психологічний стан працівників правоохоронних органів: Аналіз проблеми. *Збірник Матеріалів IV міжнародної науково-практичної конференції Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів*. м. Київ. 2023 року. С. 156–158. С. 223.

5. Макарова О. П. Психологічні аспекти вивчення екстремальних ситуацій і станів. *Проблеми сучасної поліцейстики*. МВС України. Харків, 2022. С. 258–261.

УДК 159.9

Кердивар Валентин Віталійович,

старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України, доктор філософії в галузі психології

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6560-6028>

РОЛЬ ПСИХОЛОГА У ПІДТРИМЦІ ТА ВІДНОВЛЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ В УМОВАХ ВІЙНИ

Україна переживає складний період своєї історії, де підвищений рівень стресу і травматичних подій стають частиною щоденності для співробітників ДСНС. Після виконання завдань за призначенням в умовах війни, ці люди зазнають серйозного психологічного навантаження та потребують підтримки для відновлення психологічного здоров'я. Роль психолога в цьому контексті стає надзвичайно важливою та актуальною.

Військові конфлікти і катастрофи, з якими стикаються працівники ДСНС, можуть призвести до серйозних наслідків для їхнього психологічного здоров'я. Травми, стрес, посттравматичний синдром – це лише деякі з проблем, з якими можуть зіткнутися ці люди. Тому забезпечення їхньої психологічної підтримки та відновлення стає критично важливим завданням.

Роль психолога у підтримці та відновленні психологічного здоров'я співробітників ДСНС України після виконання завдань за

призначенням в умовах війни є надзвичайно важливою і складною. Співробітники ДСНС регулярно стикаються з викликами, які ставлять під загрозу їхнє життя та здоров'я. Вони здійснюють важливі місії в умовах, коли суспільство потребує найбільш ефективної допомоги, особливо в період військових конфліктів. Однак ці дії залишають слід на психічному стані та емоційному благополуччі співробітників ДСНС [1, с. 277].

Першочергове завдання психолога полягає в тому, щоб надати співробітникам необхідну підтримку та допомогу у відновленні психологічного здоров'я. Це включає проведення індивідуальних консультацій та терапій, де співробітники можуть вільно висловлювати свої емоції, спогади та переживання після стресових ситуацій. Психолог надає їм простір для вираження своїх почуттів та допомагає їм знайти ефективні стратегії копіngu зі стресом.

Крім того, психолог виконує важливу роль у навчанні співробітників ДСНС навичкам саморегуляції та стресостійкості. Це включає в себе навчання методів релаксації, медитації, дихальних вправ та інших технік, які допомагають зберегти емоційний баланс у важких ситуаціях та підтримують психічне здоров'я.

Психолог також сприяє формуванню психологічної безпеки в колективі співробітників ДСНС. Він створює сприятливе середовище для відкритого спілкування та взаємопідтримки між колегами. Групові сесії, тренінги та інтерактивні заходи спрямовані на підтримку та підвищення внутрішньої підтримки у колективі, що є важливим фактором у збереженні емоційного благополуччя [2, с. 175].

Загалом, роль психолога у підтримці та відновленні психологічного здоров'я співробітників ДСНС України після виконання завдань за призначенням в умовах війни - це комплексний підхід, що включає індивідуальні консультації, навчання стратегіям копіngu зі стресом, розвиток групової підтримки та сприяння психологічній безпеці в колективі. Тільки через цей інтегрований підхід можна досягти повного відновлення та збереження психологічного благополуччя співробітників, які працюють у надзвичайних умовах [3, с. 327].

Крім психологічної підтримки на індивідуальному та колективному рівнях, психолог відіграє ключову роль у розробці та впровадженні профілактичних програм. Ці програми спрямовані на підвищення свідомості про фактори стресу та травматичні події, а також на відпрацювання практичних методів для їхнього управління та подолання. Вони можуть включати в себе тренінги з ефективного управління часом, техніки зменшення напруги, а також навчання комунікаційних навичок для підтримки взаємодії та зміцнення відносин в колективі.

Окрім того, психолог може бути важливим ланцюжком в системі психологічної реабілітації співробітників після виконання завдань у військових умовах. Він сприяє інтеграції та адаптації особистості до нових життєвих умов, допомагаючи знайти нові цілі та перспективи у професійній діяльності та особистому житті.

Нарешті, важливо враховувати, що роль психолога не обмежується лише післякризовою допомогою. Він також відіграє важливу роль у попередженні виникнення стресу та відновленні психологічного здоров'я шляхом проведення тренінгів, регулярних консультацій та навчання працівників методам самопідтримки та саморегуляції в щоденній діяльності. Такий підхід допомагає створити стійкий фундамент для психологічного благополуччя і підвищує рівень резиліентності всього колективу співробітників ДСНС [4, 5].

Загальні висновки вказують на те, що роль психолога в цьому контексті не обмежується лише наданням допомоги в кризові моменти, але також полягає в розробці та впровадженні систематичних підходів до психологічної підтримки та відновлення співробітників ДСНС. Це може включати в себе створення програм психологічного супроводу, які охоплюють різні аспекти психічного здоров'я, від навчання стратегіям копінгу до підтримки після травматичних подій.

Крім того, роль психолога полягає в підтримці та стимулюванні змін в організаційній культурі, спрямованих на забезпечення психологічного благополуччя працівників. Це може включати в себе заохочення відкритого спілкування про емоційний стан та стресові ситуації, створення спеціальних програм для профілактики та реагування на психологічні проблеми, а також впровадження практик, що сприяють психологічній безпеці на робочому місці.

Отже, роль психолога у підтримці та відновленні психологічного здоров'я співробітників ДСНС після виконання завдань за призначенням в умовах війни є невід'ємною частиною забезпечення їхнього благополуччя та ефективності в службі. Інвестування у психологічну підтримку не лише поліпшує робоче середовище та результативність співробітників, але й допомагає зберегти їхнє фізичне та емоційне здоров'я у складних умовах, що визначаються військовими конфліктами та надзвичайними ситуаціями.

Список використаних джерел

1. Перелігіна Л.А., Шевелева Ю.А. Теоретичні аспекти психічного здоров'я майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: колективна монографія / за ред. М. С. Ковалю, Н. Г. Ничкало. Львів : ЛДУБЖД, 2023. С. 275–279.

2. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник; за наук. ред. Т. М. Титаренко, Національна академія педагогічних наук України,

Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.

3. Kutcher E. J. The Role of Religiosity in Stress, Job Attitudes, and Organizational Citizenship Behavior., *Journal of Business Ethics*. 2010. V. 95. P. 319–337.

4. Folkman S., Lazarus R.S. Coping as a mediator of emotion. *Journal of Personal and Social Psychology*, 1998. V. 54. P. 466–475.

5. Masten A.S., Reed M.J. Resilience in development. In: Snyder C.R., Lopez S.J., editors. *Handbook of positive psychology*. Oxford University Press; New York: 2002. P. 74–88.

УДК 378.017:17«364»

Корж Євген Михайлович,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4769-2668>

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ І СИСТЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Формування цінностей і системи ціннісних орієнтацій особистості є предметом інтенсивних і різноманітних наукових досліджень. Особливе значення в ціннісній орієнтації особистості мають роки навчання, тобто фаза онтогенезу, коли відбувається чутливий розвиток ціннісних орієнтацій особистості, що забезпечує їх функціонування як особливої системи, що має вирішальний вплив на їхню орієнтацію та активну соціальну позицію.

Кудерміна О. та ін. (2020) наголошують ціннісні орієнтації формуються під час соціалізації особистості через проникнення соціальної інформації в її індивідуальний душевний світ. Індивід спочатку збирає досвід попередніх поколінь і отримує соціально прийнятні стереотипи поведінки, які узгоджуються з соціокультурними цінностями. А потім збирає власний досвід, який допомагає індивіду адаптуватися до мікросередовища [1; 2].

Процес з'ясування особистісних цінностей передбачає вивчення та переоцінку існуючих цінностей і визначення позиції людини з питань, які раніше не були в центрі її активної уваги. Іноді це завдання нелегко виконати, оскільки на ціннісні думки впливають почуття, емоції, бажання та інтереси особистості. Самоаналіз таємних і завжди

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МВС УКРАЇНИ

Матеріали

VI міжвідомчого науково-практичного круглого столу
(Київ, 18 квітня 2024 року)

Відповідальні упорядники: *Корольчук В. В., Галустян О. А.*

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції

Дк № 4155 від 13.09.2011.

Підписано до друку 14.04.2024. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Обл.-вид. арк. 12,75. Ум. друк. арк. 11,86.

Тираж 50 прим.
